

**Fejlesztési javaslatok
az alapkészség-fejlesztés hatékonyabbá tétele céljából
Magyarországon**

A fejlesztési javaslatok elkészítésének célja és előzményei

A felnőttek alapkészségeinek fejlesztését célzó „BACK TO LEARNING – developing key competence of adults for high quality learning opportunities” című Erasmus+ projektet három magyarországi, továbbá német, ír, észt, máltai és spanyol partnerből álló konzorcium valósította meg 2018. október és 2020. december között.

A felnőttek alapkészség-fejlesztését célzó képzések szervezésében, a tananyagfejlesztésben, a fejlesztést végző oktatók és az alacsony képzettségű felnőttek helyzetének javításáért tenni tudó szakemberek érzékenyítésében és felkészítésében alkalmazott jó gyakorlatok cseréje által minden projektpartnernek bővült a szakmai munkavégzésében és a partnereikkel való együttműködésben alkalmazható eszközeinek készlete.

Az innovatív módszerek megismerése és azok hazai környezetbe való – akár részbeni, akár teljes programelem – adaptálhatóságának vizsgálata, majd az egyes módszerek kipróbálása során számos javaslat fogalmazódott meg azzal kapcsolatban, hogy a partnerországban, vagy akár csak egy szűkebb helyszínen (pl. megyei/település szintű együttműködésekben) milyen újítások, fejlesztések bevezetését látják szükségesnek a partnerszervezetek a felnőttkori alapkészség fejlesztés szakterületén.

Ezért a jó gyakorlatok gyűjteménye és az alapkészségek felnőttkori fejlesztésben közreműködő szakemberek felkészítése és továbbképzésének keretrendszerén túl fontos terméke a projektnek ez a javaslatcsomag is, mely kitér arra, hogy

- a partnerszervezetek az alapkészség-fejlesztés területén saját maguk és a velük együttműködést vállaló szervezetekkel mit és hogyan kívánnak megvalósítani a projektidőszakon túl, továbbá
- szükség esetén milyen javaslatokat fogalmaznak meg a szakpolitikai döntéshozók irányába az alacsony alapkészséggel rendelkező felnőttek irányába mutatott társadalmi érzékenyítés, illetve az alapkészség-fejlesztés területén végzendő szakmai tevékenységekben alkalmazott nemzetközi innovációk elterjesztése, az eredményesebb felzárkóztatás érdekében.

Ez az országspecifikus, tényszerűen felsorolt javaslatokat tartalmazó szakmai anyag széleskörű terjesztésre kerül a felnőttkori alapkészség-fejlesztésében érdekelt szervezetek és a szakmai döntéshozók körében egyaránt.

Fejlesztési javaslatok:

1. *Javaslatok szakpolitikai szakemberek és döntéshozók részére:*

- A PIAAC felmérés tapasztalatai alapján szükségesnek látjuk a felnőttek alapkészségének mélyebb elemzését, melyben célszerű lenne vizsgálni azt is, pontosan hogyan rétegződnek az alacsony alapkészségekkel rendelkező hátrányos helyzetű célcsoportok.

Annak érdekében, hogy a várható trendek előre jelezhetőek legyenek, javasoljuk megvizsgálni, hogy az egyes csoportok (életkor, társadalmi és munkaerő-piaci pozíció, lakóhely, stb. szerint) esetében milyen szintű szórások vannak, a legalacsonyabb készségszinttel rendelkező felnőttek mennyien vannak, és milyen tulajdonságokkal bírnak.

Különösen fontosnak tartjuk a funkcionális analfabétizmus kutatását a fiatalok körében. Az alapkészség-hiánnyal leginkább sújtott és a nemzetközi szinten is kiválóan teljesítő rétegek közötti növekvő különbség főleg a fiatalokra vonatkoztatva jelent komoly veszélyeket, hiszen e korosztálynak az életen át tartó tanulásához való viszonya, illetve a munkaerő-piaci integrálhatósága kulcsfontosságú tényező mind a gazdaság, mind a társadalom és az egyén szempontjából egyaránt.

- A felnőttkori alapkészségek hiányának mélyebb megismerése adhat arra lehetőséget, hogy célzott, az adott részcsoportokra szabott központi programok kerüljenek kidolgozásra és megvalósításra. Javasoljuk, hogy a következő EU költségvetési időszakban legyenek célzott pályázati kiírások helyi/térségi szintű – felnőttkori alapkészség fejlesztést támogató – partnerségek létrehozására.

Fontosnak tartjuk, hogy a partnerségekben együtt dolgozhassanak a kormányhivatalok, a helyi önkormányzatok, „Nyitok” oktatási központok, felnőttképzők és valamennyi szociális és nonprofit szervezet (családsegítők, különböző prevenciós szervezetek, stb.), akik a hátrányos helyzetű felnőttekkel bármilyen kapcsolatba kerülhetnek.

- A felnőttkori alapkészség fejlesztést nagyban hátráltatja, hogy a felnőttképzők nem eléggé felkészültek szakmailag ehhez a speciális képzési tevékenységhez. Ebből adódóan nem is kínálnak megfelelő, a célcsoportok speciális igényeihez igazodó képzési programokat. Javasoljuk, hogy a német mintának megfelelően kerüljenek kidolgozásra és térítésmentesen elérhetőek legyenek olyan képzési programkövetelmények, módszertani anyagok, melyek segítik az alapkészség fejlesztéshez csatlakozó szervezeteket és szakembereiket. A módszertan alatt egyaránt értjük a képzés során használható módszertani anyagokat és a hátrányos helyzetű felnőttek felkutatását, megszólítását, fejlesztő programba vonását és a képzésben tartást is támogató szakmai anyagokat.
- Az alacsony képzettségűek részvételével megvalósuló központi programok (Pl. GINOP 6.1.1.) képzési kínálatába kerüljenek be tanulási eredmény alapú szemlélettel meghatározott követelmények alapján, központilag kidolgozott alapkompétencia fejlesztő programok.
- A korszerű tananyagok mellett kulcsfontosságúnak tartjuk a felnőttkori alapkészség fejlesztéssel foglalkozó szakemberek érzékenyítését, felkészítését és rendszeres továbbképzését. Javasoljuk, hogy a projekt keretében kidolgozott keretrendszer figyelembevételével fejlesztett képzési program modulok kerüljenek beépítésre a releváns felsőfokú (pl. andragógus, népművelő, szociális segítő, stb.) képzésekbe, illetve a közszolgálati kötelező továbbképzési rendszer képzési kínálatába önállóan, vagy a már kidolgozott képzési programokba.
- A partnerországokban hatalmas szerepe van a társadalom funkcionális analfabétizmus problémájával kapcsolatos érzékenyítésnek. Ebben Németország különösen élen jár, számos jó gyakorlat ismerhető meg a jó gyakorlatok gyűjteményében. Javasoljuk, hogy a különböző

csatornákon (rendezvények, kampányok, média) keresztül tájékoztassuk a társadalom széles rétegét a funkcionális analfabétizmus jelenlétéről, annak a gazdaság / társadalom, valamint az egyén szintjén fellépő hosszútávú hatásairól.

Fontos annak társadalmi szintű elfogadása, hogy a kirekesztés és a probléma elrejtése helyett közös érdek annak kezelése. Az állam központi programokkal és széleskörű partnerségek létrehozásával is támogathatja a felnőttek alapkészségének fejlesztését.

Az érzékenység szempontjából fontos a munkaadók figyelmének a felhívása is arra, hogy érdeke a probléma felismerése és kezelése. A munkaadókat motiválni és támogatni kell abban, hogy belső képzéseik által a munkavégzés szempontjából kulcsfontosságú alapkészségek fejlesztése is megvalósuljon.

Kerüljenek kiírásra olyan pályázati lehetőségek, melyekből országos és regionális rendezvények szervezhetők, melyek felhívják a figyelmet a funkcionális analfabétizmus leküzdésének fontosságára és kiemelt hangsúlyt fektetnek az érzékenyítésre.

2. Javaslatok képző intézmények részére:

- A képzők a képzési programok kidolgozásánál és megvalósításánál legyenek figyelemmel – különösen az adott képzési irány / szakma szempontjából releváns – alapkompenciák fejlesztésére és szinten tartására. Ez a szakmai ismeretek befogadása mellett támogatja a képzésből való lemorzsolódás megelőzését is.
- A felnőttkori alapkészség fejlesztésben érdekelt és motivált felnőttképzők a jó gyakorlatok megosztása és a szorosabb együttműködésük érdekében alakítsanak ki szövetséget egymással. Az együttműködés keretében hatékonyabban és egységes elvek alapján lennének megvalósíthatóak a tananyagfejlesztések, a meglévő alapkészségek szintjének mérése és az oktatóik érzékenyítése egyaránt.
- A felnőttképzési intézmények a képzésre jelentkezők előzetes tudásának mérése, illetve azok beszámítása kapcsán fordítsanak kiemelt figyelmet az alapkompenciákra vonatkozóan is. Támogassák az oktatóik téma iránti érzékenyítését, a szükséges felkészítésüket és továbbképzésüket.
- Javasoljuk, hogy az alapkészség fejlesztést kombinálják a képzésben résztvevőket érdeklő szakmai gyakorlati tartalmakkal (pl. sütés-főzés, növénytermesztés, népi kézművesség, stb.).

3. Hivatalok, egyéb szervezetek részére:

- Javasoljuk, hogy a hátrányos helyzetű felnőtteket is célzó szórólapok, kiadványok, levelek egyszerű nyelvvel („easy language”, „Lichte Sprache”) kerüljenek megfogalmazásra. A módszert több partnerországban sikerrel alkalmazzák, számos szakanyag áll rendelkezésre. A témáról tájékozódhatnak az érdeklődők többek között a jó gyakorlatok gyűjteményében bemutatott jó gyakorlatból is.
- A témában érdekelt szervezetek közösen szervezzenek konferenciákat, workshopokat, melyen a jó gyakorlatok megosztásán túl lehetőség lehet a jövőbeli együttműködések előkészítésére is.
- Javasoljuk, hogy minden szervezet önmaga is fordítson erőforrásokat a dolgozóik témában való érzékenyítésére, különösen az ügyfélszolgálatokon, vagy a támogató munkakörben dolgozók esetében lehet fontos az analfabétizmus jeleinek felismerése és a kellő érzékenységgel való kezelése.